

รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน

A Study of Current Communication Pattern of Buddhism to the new Generation in Thailand.

วสิษฐพัชร์ วาฤทธิ¹, ณัฐพงศ์ แยมเจริญ²

Wasittpachara Waritt, Nattapong Yamcharoen

วโรชา สุทธิรักษ์³, พระเมธาวิณัยรส⁴

Varocha Sudthiluck, Phramedhavinaiyaios

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2557

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน” เป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการ คือ เป็นทางการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นข้อมูลสนับสนุนโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในภาพรวมพบว่า ควรใช้ เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นช่องทางการสื่อสารออนไลน์ และนำเสนอด้วยภาพวิดีโอ โดยใช้การสื่อสารผ่านเว็บไซต์แบบไม่พร้อมกันระหว่างบุคคลกับหลายคน ด้านเนื้อหาที่ต้องการเปิดรับคือ ข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการในการสื่อสาร เป็นหลัก

Abstract

A study of current communication pattern of Buddhism to the new generation in Thailand. It was an interdisciplinary study which concentrated on quantitative research. The study was conducted by survey research using 440 self-administered questionnaires as a tool to collect data.

The overview of Buddhist communication to a new generation showed that Facebook should be used as an online communication channel and presented with videos using communication through website in form of One-to-Many asynchronous communication. The content needed was Buddhist information which basically used informal language for communication.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

¹ อาจารย์ประจำ คณะศาสนาและปรัชญา, หัวหน้าภาควิชาศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² หัวหน้าสาขาวิชาสื่อสารการแสดงร่วมสมัย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³ หัวหน้าสาขาวิชาวิทยุและโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁴ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ในยุคดิจิทัลสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การสื่อสารในยุคปัจจุบันนับว่าพัฒนารุดหน้าไปมาก อินเทอร์เน็ต ถือเป็นสื่อใหม่และเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้อุณหภูมิแห่งข้อมูลข่าวสารเติบโตขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง พิรงรอง รามสูตธนนท์ (2557 : 482) ได้กล่าวถึงนักวิชาการทางกฎหมายชาวอเมริกันชื่อ Andrew L. Shapiro ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตซึ่งได้แพร่กระจายไปทั่วโลกว่าเป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพสูง

กล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ต เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลอย่างสูงในการสื่อสารถึงประชาชนทั้งด้านผู้ส่งสารและผู้รับสารในทุกภูมิภาคของโลก ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตนิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่างกว้างขวาง ไม่เว้นแม้กระทั่งการนำเสนอข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ นั้นเป็นเพราะคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ตมีความรวดเร็ว ย่นระยะทาง

ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันและใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องที่คนไทยให้ความศรัทธาและนับถืออย่างมาก แต่ถึงกระนั้นข่าวสารที่ไม่สร้างสรรค์ทางด้านพระพุทธศาสนาก็กลับถูกนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องแทบไม่แตกต่างกับประเด็นทางสังคมอื่นๆ และดูเหมือนข่าวสารที่ไม่สร้างสรรค์ด้านพระพุทธศาสนาจะอยู่ในกระแสเป็นเวลายาวนาน

กลุ่ม Generation Y (Gen Y) และ Generation Z (Gen Z) ถือเป็นกลุ่มผู้รับสาร และเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่อนาคต ในภาพรวม Generation Y หรือ Y Generation หรือ Gen-Y หรือ Why Generation เป็นผู้ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523 - 2537 (ค.ศ.1980 - 1994) เป็นกลุ่มคนที่เกิดขึ้นมาท่ามกลางความแตกต่างระหว่าง Baby Boomers กับ Gen-X ขณะที่ Generation Z เป็นผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2537 - ปัจจุบัน มีอายุราว 1 - 18 ปี ซึ่งถือได้ว่า Gen Z เป็นกลุ่มประชากรที่มีอายุน้อยที่สุดในปัจจุบัน

ลักษณะโดยรวมของ Gen Y และ Gen Z ที่มุ่งให้ความสำคัญแต่ตัวเองเป็นหลัก ความสนใจในการเข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจึงมีน้อยกว่าคนรุ่นที่ผ่านมา ประกอบกับมีสิ่งเร้าทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ให้สนใจและใส่ใจมากกว่าจึงทำให้วิถีชีวิตของคน GEN Y และ Gen Z ไม่ได้ผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างคนไทยรุ่นก่อนหน้า

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ยุคปัจจุบัน จึงให้ความสำคัญกับกลุ่มคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ในฐานะเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญและกำลังเสื่อมเสียต่อการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เพราะวิถีชีวิตของคนรุ่นนี้กำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยสภาพสังคมที่แตกต่าง อีกทั้งคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ยังเป็นกลุ่มคนที่สำคัญในการเชื่อมต่อและเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังคนรุ่นต่อไป การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการพยายามหารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาเชิงรุกเพื่อมุ่งสื่อสารกับคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ยุคปัจจุบันในประเทศไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จากความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ดังที่ได้กล่าวมา จึงทำให้คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาการสื่อสารสื่อสังคมออนไลน์ด้านพระพุทธศาสนา เพราะเป็นสื่อใหม่ที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่อย่างกลุ่มคน Gen Y และ Gen Z ได้เป็นอย่างดี แม้ที่ผ่านมาพระพุทธศาสนาอาจจะถูกนำเสนอข่าวสารที่ไม่สร้างสรรค์ผ่านสื่อต่าง ๆ มากกว่าข่าวเชิงสร้างสรรค์ก็ตาม แต่ในทางกลับกันหากเราเรียนรู้ที่จะใช้รูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโต้กลับหรือเผยแผ่ข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ด้านพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จะถือเป็นการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัย และจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพราะที่ผ่านมาหน่วยงานของภาครัฐ เอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ยังคงยึดแนวปฏิบัติในลักษณะอนุรักษ์ พื้นฟู ส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ แต่ยุทธศาสตร์เชิงรุกด้านการสื่อสารเรื่องพระพุทธศาสนายังไม่มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พระพุทธศาสนาที่ดำรงอยู่ในยุคดิจิทัลท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่ร่ายล้อมไปด้วยสื่อและรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายเช่นนี้ การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทย” จะเป็นการศึกษาวิจัยที่มีประโยชน์อย่างสูงเพื่อเป็นการสื่อสารที่สอดคล้องกับยุคสมัยทันต่อเหตุการณ์ที่สื่อมีอิทธิพลและบทบาท อย่างมากในการชี้นำสังคมและถือเป็นการนำเอาประโยชน์จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาใช้เพื่อปรับทัศนคติ ภาพลักษณ์และสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาไปยังคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยให้เป็นไปในแนวทางที่ดีมากยิ่งขึ้น

2. โจทย์วิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการสื่อสารพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยเป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไป

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่
2. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไป
3. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไป

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน” เป็นการศึกษาวิจัย โดยใช้สหวิธีการในการรวบรวมข้อมูลทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรียงลำดับในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่การสำรวจ (Survey) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Session) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง แบบสำรวจ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีการควบคุมการตอบแบบประเมินอย่างละเอียด สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้แยกประชากรออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ จะเป็นการศึกษาทั้งในด้านผู้ส่งสารและผู้รับสารเพื่อนำมาวิเคราะห์หารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมและตรงกลุ่มเป้าหมาย ประชากรคือเยาวชนคนไทยตั้งแต่อายุ 15 – 25 ปี (Gen Y และ Gen Z)ไม่ต่ำกว่า 400 คน และจะมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive random

Sampling) เกณฑ์การเจาะจงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แก่ การรับข้อสารด้านพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ ช่วงอายุ เพศ ภูมิภาค

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ที่ได้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมแล้ว คณะผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกตัวแทนของคนรุ่นใหม่ (Gen Y และ Gen Z) ที่ได้ตอบแบบสอบถามมาเพื่อสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสอบถามความคิดเห็นถึงรูปแบบการสื่อสารที่ได้จากผลการศึกษา โดยคณะผู้วิจัยจะทำการสนทนากลุ่มตามภูมิภาคต่าง ๆ 1 ครั้ง รวมการสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 4 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษา (Key Informants)

เมื่อได้ข้อมูลผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์แยกหมวดหมู่และสรุปประเด็นต่าง ๆ ตามแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้อีกครั้ง จากนั้นจึงเอาข้อมูลทุกส่วนมาตรวจสอบและวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา บรรยายจำนวน และร้อยละของตัวแปรข้อมูลทั่วไป ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยนำมาบรรยายและนำเสนอข้อมูลด้วยตารางเพื่อให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์กับข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แต่ละข้อประกอบภาพนิ่ง ตารางและแผนภูมิ รวมถึงตัวอย่างข้อมูลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

6. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่ พบว่า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์คือโทรศัพท์มือถือ รูปแบบของการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย (Wireless) โดยเฉพาะบริการแบบเพชบุ๊กจะได้รับความนิยมมาก เหตุที่เพชบุ๊กได้รับความนิยมสูงสุดในการใช้สื่อออนไลน์ และการเปิดรับข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาเพราะเพชบุ๊กเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยและตอบสนองวิถีชีวิตของคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ได้อย่างตลอดเวลา

ผลการศึกษา รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยพบว่า รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยในภาพรวมนั้น จะต้องใช้ช่องทางการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook รองลงมาคือ การแบ่งปันทางออนไลน์ เช่น Youtube ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก เช่น Twitter และบล็อก ตามลำดับ

จากการรวบรวมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะทำให้ได้แนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไปพบว่า มีข้อเสนอแนะอยู่ ๒ แบบ คือ 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติโดยเร่งด่วนหรือระยะเวลานั้น และ 2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติในระยะยาว โดยสามารถแยกแยะรายละเอียดของข้อเสนอแนะแต่ละแบบ ดังต่อไปนี้

ก. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติโดยเร่งด่วนหรือระยะเวลานั้น ได้แก่ 1) ทำการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระภิกษุ หน่วยงาน หรือองค์การทางพระพุทธศาสนาที่เป็นที่ยอมรับของสังคม 2) เพิ่มความถี่และปริมาณในการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น 3) ใช้รูปแบบการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการสื่อสาร และ 4) ศึกษาวิจัยรูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาต้นแบบจากพระนักเผยแผ่ที่มีชื่อเสียง

ข. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติในระยะยาว ได้แก่ 1) การยกย่องบุคคลหรือหน่วยงานด้านพระพุทธศาสนาให้มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากพุทธศาสนิกชนในวงกว้าง 2) การส่งเสริมทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี 3) การส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการสื่อสารและการตลาดแบบบูรณาการเพื่อทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุก 4) สร้างนักสื่อสารด้านพระพุทธศาสนารุ่นใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคม 5) ลดช่องว่างในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ระหว่างเยาวชนในตัวเมืองกับเยาวชนในพื้นที่ห่างไกล 6) ปลุกฝังข้อมูลด้านพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนตั้งแต่ยังเด็กอย่างต่อเนื่อง และ 7) รมรงค์ให้คนรุ่นก่อนหน้านี้แสดงออกถึงความสนใจด้านพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดเป็นแบบอย่างที่ดี

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่ พบว่า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์คือโทรศัพท์มือถือ รูปแบบของการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตคือทาง Wireless สอดคล้องกับ กมล เครื่องนันทา (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่อการรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์พบว่าส่วนใหญ่มักเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตผ่านรูปแบบการเชื่อมต่อแบบ Wireless ทำให้ เพชบุ๊ค ได้รับความนิยมสูงสุดในการใช้สื่อออนไลน์และการเปิดรับข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาเพราะเพชบุ๊คเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยและตอบสนองวิถีชีวิตของคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ได้อย่างตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2548 : 191-192) ที่ได้กล่าวถึงคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ว่าเป็นคนรุ่นที่ชอบทางลัด สะดวก รวดเร็ว และไฮเทค โนโลยีเป็นที่สุดดังนั้น เพชบุ๊คจึงรองรับวิถีชีวิตของคนรุ่นนี้ที่สามารถสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งภาพและเสียง โดยสามารถสื่อสารเพียงลำพังได้เพราะมีเพื่อนอยู่ในโลกออนไลน์ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จักอีกมากมาย

การศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยในภาพรวมนั้นจะต้องใช้ช่องทางการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook รองลงมา คือ การแบ่งปันทางออนไลน์ เช่น Youtube ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก เช่น Twitter และบล็อก ตามลำดับ

เนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ ข่าวสารเกี่ยวกับศาสนาพุทธ ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและพุทธประวัติ วันสำคัญทางศาสนาและพิธีต่าง ๆ ทางศาสนา การสอนหลักธรรม และธรรมะปฏิบัติ เช่น ขั้นตอนการนั่งสมาธิวิปัสสนา บทสวดมนต์ และคาถาต่าง ๆ โดยเนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาจะต้องมีการจัดกระทำข้อมูลด้านเนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาเพื่อนำเสนอให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ 1. การจัดเรียงเนื้อหาที่ยากต้องทำให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิรัตน์ กมลชัยสกุล (2550 : 251 – 252) ที่พบว่า ด้านเนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนา ควรที่จะอธิบายจากง่ายไปหายาก เนื่องด้วยฐานด้านความรู้ในเรื่องธรรมะของเยาวชนส่วนใหญ่มักเป็นความรู้ในระดับพื้นฐานถึงปานกลาง การอธิบายหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงควรอธิบายจากหลักธรรมขั้นพื้นฐาน และควรจะมีการยกตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรม เนื่องจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบางเรื่องเป็นสิ่งที่ป็นนามธรรม ควร

ยกตัวอย่างประกอบหรือใช้การอธิบายเชิงเปรียบเทียบในรูปของอุปมาอุปไมย และควรรำเนื้อหาประเภทหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแนะนำเสนอในเชิงประยุกต์โดยเน้นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับเยาวชน 2. การคัดประเด็นด้านพระพุทธศาสนาควรเลือกให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งจากงานวิจัยของ พระธชชนท์ ขยาภินนโท (จินหนู) (2553 : บทคัดย่อ) ที่ได้พบว่า การถ่ายทอดหลักจริยธรรมในปัจจุบันนั้นเป็นลักษณะตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม คือในลักษณะที่การสอนนั้นมักเป็นไปเพื่อสังคมาบช้าง หรือทำตาม ๆ กันมาไม่ใช่สอนเพื่อให้ปฏิบัติและนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นประเด็นที่นำมาสื่อสารส่วนใหญ่จึงไม่เป็นไปตามความต้องการ การคัดเลือกประเด็นที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสารจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ได้แก่ การใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ และการใช้ภาษาที่เป็นทางการตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒธิรักษ์ กมลชัยสกุล (2550 : 252) ที่พบว่า การสื่อสารธรรมะสู่เยาวชนควรใช้ภาษาที่เรียบง่าย การใช้ภาษาบาลีสันสกฤตควรน้อยหรือใช้เท่าที่จำเป็น เพราะการใช้ภาษาเรียบง่ายถือเป็นการสร้างจุดสนใจให้เยาวชนเข้ามาอ่าน และใช้บริการมากยิ่งขึ้น

สุดท้ายการนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไปนั้นมี ๒ แบบ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติโดยเร่งด่วนหรือระยะเวลาสั้น โดยมีข้อย่อย ดังนี้

1.1 ประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ด้านศาสนาของพระภิกษุสงฆ์หรือหน่วยงาน องค์กรด้านพุทธศาสนาที่เป็นที่ยอมรับของสังคมอยู่แล้ว

1.2 เพิ่มความถี่และปริมาณในการสื่อสารด้านพุทธศาสนาให้มากขึ้น

1.3 ใช้รูปแบบการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการสื่อสาร

1.4 ศึกษาวิจัยรูปแบบการสื่อสารด้านพุทธศาสนาต้นแบบจากพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และพระมหาสมปอง ตาลปุตโต

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติในระยะยาว ได้แก่ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ยกย่องบุคคลหรือหน่วยงานด้านพุทธศาสนาให้มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากพุทธศาสนิกชนในวงกว้าง

2.2 ควรส่งเสริมทางด้านทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี

2.3 ควรส่งเสริมองค์ความรู้ทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก

2.4 ผลิตนักสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม

2.5 ควรลดช่องว่างในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ระหว่างเยาวชนในตัวเมืองกับเยาวชนในพื้นที่ห่างไกล

2.6 ปลูกฝังข้อมูลด้านพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนตั้งแต่เด็กอย่างต่อเนื่อง

2.7 ควรรณรงค์ให้คนรุ่นก่อนหน้านี้นำแสดงออกถึงความสนใจด้านพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดเป็นแบบอย่างที่ดี

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสุ่มจากประชากรทั่วประเทศซึ่งมีความแตกต่างทางประชากรศาสตร์ค่อนข้างมากโดยเฉพาะปัจจัยด้านอายุ และระดับการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทดสอบสมมติฐานมีความแตกต่าง ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานวิจัยนี้สามารถให้ผลการวิจัยได้ในภาพรวมได้ แต่หากมีการทำวิจัยเจาะลึกไปในแต่ละช่วงอายุและระดับการศึกษาจะได้ผลการศึกษาที่ละเอียดและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

1.2 สื่อออนไลน์ สื่อใหม่ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นหากจะมุ่งใช้สื่อร่วมสมัยเหล่านี้ในการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจำเป็นต้องการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันสถานการณ์ของสื่อในยุคปัจจุบัน

1.3 หากมีการศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านศาสนาของศาสนาอื่น ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้การเปรียบเทียบและนำมาสู่การหาแนวทางที่เหมาะสมประยุกต์ใช้กับรูปแบบสื่อสารทางด้านพระพุทธศาสนาได้เช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะทั่วไป

2.1 บุคคล สถาบัน องค์กรทางพุทธศาสนาสามารถนำเอาผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อสื่อสารด้านพระพุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่ได้โดยสามารถพิจารณาเนื้อหาต่างๆจากงานวิจัยไปปรับใช้ตามความเหมาะสม

2.2 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการสื่อสารในรูปแบบสื่อออนไลน์ แต่เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ควรมีการบูรณาการสื่ออื่นมาใช้ให้รอบด้านจะยิ่งทำให้ประสิทธิภาพการสื่อสารสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. **หลักการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ.**

กรุงเทพฯ : บายฮาร์ทมีเดีย, 2548.

พระธชชนนท์ ชยาภินนโท. (จินหนุ). **วิธีการถ่ายทอดหลักพุทธจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัว :**

ศึกษาศรณี ครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนยาง อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2553.

พิรงรอง รามสูต รมณະนันท์. **อินเทอร์เน็ต. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม** คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

พุฒิรักษ์ กมลชัยสกุล. **รูปแบบการสื่อสารธรรมะเพื่อเยาวชนผ่านเว็บไซต์.** วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนการ ภาควิชาประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

10. คำขอบคุณ

บทความวิจัยนี้มาจากงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารด้านพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน” ซึ่งได้รับอนุญาตให้เผยแพร่และเป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา การวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามความมุ่งหมายได้นั้น เพราะได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เห็นคุณค่าและคุณประโยชน์ของงานวิจัยนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการทำวิจัย และยังมีนักวิชาการ นักวิชาชีพ ที่ปรึกษาโครงการ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ อีกหลายท่านที่ช่วยให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ จนงานวิจัยสำเร็จเสร็จสิ้นด้วยดี

อนึ่ง งานวิจัยนี้เคยได้เคยเข้าร่วมประชุมเฉพาะเรื่อง “งานวิจัยเชิงนโยบาย รูปแบบการพัฒนา และแนวทางการแก้ไขปัญหา” เพื่อร่วมอภิปรายถึงผลดำเนินการประจำปีด้านวิจัยของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ในงานมหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ ๒๕๕๘ (Thailand Research Expo 2015) ไม่ใช่เป็นลักษณะบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยจึงต้องขอขอบพระคุณสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาในฐานะเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้อนุญาตให้เผยแพร่บทความวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการอย่างกว้างขวางในครั้งนี้ด้วย